

^a Bokstäverna te delvis täckta av en fläck. ^b Bokstaven a har ett mycket svagt tvärgående streck (ev. raderat); ordet skrivs ena nedan. ^c Bokstaven o troligen rättad. ^d ör tughä p.g.a. ursprungligt hål i pergamentet. ^{e-e} Orden på den dubbelvikta sigillremsan ska troligen läsas i denna ordningsföljd. hundare a ærli[...] på egen rad; weyna herra [S]tens Bendiktsons · / w[...] på remsans insida.

¹⁻¹ Frasen saknas i motbrevet (DS nr 10000) och fastebrevet (DS nr 10001).

10003

1379 juli 21

(Söder-)Tälje

Ärkebiskop Birger (Gregersson) i Uppsala meddelar domprosten, ärkedjåknen, dekanen och alla kaniker i Uppsala domkyrka med flera, att domprosten Johan (Torstensson) i Strängnäs, kanik i Uppsala, vid konciliet i (Söder-)Tälje den 21 juli 1379 inför ärkebiskopen, ombud från domkapitlet och synodalvittnen från kyrkor i ärkebiskopens kyrkoprovins, hade inlämnat klagomål över att hälften av första årets inkomster som borde ha tillfallit Johan efter hans avlidne bror Nils Torstensson, tidigare dekan i Uppsala, undanhållits av vissa medlemmar av domkapitlet. I Uppsala domkyrkas stadga (1336 16/3, DS nr 3205) står det att hälften av första årets inkomster från ett ämbete eller en kanikprebenda som blivit vakant efter en prelat eller kaniks frånfälle ska gå till den avlidnes begravning och betalning av dennes skulder, medan hälften av det andra årets inkomster ska tillfalla de residerande kanikerna. Såsom ärkebiskopen har hört sägas har kapitelmedlemmarna ansett att det är då dekanen avled – denne avled omkring jungfru Marie renings fest (2/2) – var det året som domprosten, såsom dekanens arvinge, borde erhållit hälften av inkomsterna, och året därefter var det andra året då de residerande kanikerna skulle erhålla hälften av inkomsterna. Domprosten hade en annan uppfattning och krävde att saken skulle utredas och rättas till. Eftersom motparten inte var närvarande och inte heller kunde kallas, eftersom några var avlidna, några låg sjuka och några befann sig på avlägsen ort, har ärkebiskopen inte kunnat avge någon definitiv dom i ärendet. Efter att ha rådslagit med de ovannämnda och andra närvarande rättslärdade personer, förklarar nu ärkebiskopen att den punkt som tvisten gäller ska tolkas så att det första året ska löpa och räknas från dödsdagen då ett ämbete blir vakant. Till exempel, om en innehavare av prelatur eller en kanik avlider i sitt ämbete den första dagen i månaden, är året slut den första dagen i samma månad under påföljande år. I kraft av stadgan ska domprosten på sin bror dekanens vägnar erhålla hälften av dekanatets inkomster under det år som följer efter dekanens död, och även av inkomsterna från det år då han avlidit, eftersom man vet att alla inkomsterna enligt lagen tillhör honom. Hänvisningar ges till flera verk inom kanonisk rätt och civilrätt (se noter). Beslutet ska gälla som lag om man inte hittar någon motstridig stadga som utfärdats och bekräftats av ärkebiskopens företrädare och domkapitlet.

Utfärdaren beseglar tillsammans med den närvarande biskopen Tord (Gunnarsson) i Strängnäs.

Orig. på perg. (32,2 x 18,2 cm, uppveck 2,4 cm; 25 rader), Sv. Riksarkivet.

SDHK nr 11498.

Regest: RPB nr 1441.

Om Johan Torstensson, som var domprost i Strängnäs och kanik i Uppsala, se M. Collmar, Strängnäs stifts herdaminne I (1977), s. 129–130; B. Hedberg, Uppsala stifts herdaminne IV:1 (2007), s. 403. Angående hans bror dekanen Nils Torstensson i Uppsala, som enligt gravinskriften i Uppsala domkyrka avled den 30 januari 1377, se S. Gardell, Gravmonument från Sveriges medeltid I (1937), nr 218; avbildning i Gardell, a.a., II (1937), s. 242; Hedberg, a.a., s. 404.

Om brevet se Y. Brilioth, Svensk kyrka, kungadöme och påvemakt 1363–1414 (1925), s. 87 med not 3; G. Inger, Das kirchliche Visitationsinstitut im mittelalterlichen Schweden (1961), s. 371–372.

Angående inkomsterna av ett kyrkligt ämbete under första året efter nytillsättning, det vill säga annat (*fructus primi anni*), se Y. Brilioth, Den påfliga beskattningen (1915), s. 62 f., och KL I: *Annater*, sp. 154 ff.

Jämför ärkebiskop Peters i Uppsala stadga 1336 16/3 (DS nr 3205) angående annaternas disposition.

Nos · Birgerus diuina miseracione · archiepiscopus^a Vpsalensis · reuerendis · fratribus · preposito · archidyacono · et decano · ac omnibus et singulis · nostre · Vpsalensis · ecclesie · canonicis · qui · nunc · sunt · vel pro tempore · fuerint necnon · aliis omnibus, quorum interest seu in futurum · interesse · poterit · constare volumus · per presentes, quod^b cum anno Dominj · Millesimo ccclxx^o nono · xxi · die mensis · Julij · in concilio Telgis presidentibus nobis · celebrato · / coram · nobis · ac aliis prelatibus fratribus · nostris / capitulorum · procuratoribus · et testibus synodalibus · ecclesiarum nostre prouincie congregatis · ibidem / vir · reuerendus · dominus · Johannes · prepositus · Strengenensis · et canonicus · noster · Vpsalensis · deposuisset querelam / pro et super eo, quod medietas fructuum primi anni · que sibi · debebatur · post · mortem · fratris · sui · dominj Nicolai Thorstani · olim decani · Vpsalensis · bone · memorie · iuxta · tenorem · statuti · Vpsalensis · ecclesie · quo cauetur · vt mortuo quolibet dignitatem · habente seu canonico · medietas · fructuum · primi anni dignitatis · vel · prebende · canonicalis · sic vacantis pro exsequiis et debitis suis · soluendis · cedere · debeat / medietas · vero fructuum · secundi · anni / vsibus · canonicorum · residencium · applicanda / subtracta · extitit per quosdam · de capitulo · estimantes · et computantes · fortassis, vt audiuimus · annum, in quo migravit · idem decanus, qui videlicet obiit circa · Purificacionem · beate Virginis / fuisse · et esse annum, in quo · ipse prepositus tamquam heres · eiusdem · decani · medietatem · in fructibus · leuare · deberet · et annum · immediatum · post / esse · secundum · in quo medietatem · fructuum leuarent canonici · residentes / contrarium tenens ac instanter supplicans · declaracionem fieri · et sibi de obtinenda · iusticia · paternaliter prouideri · nos / quia · pars aduersa · presens non · erat nec vocari poterat / cum quidam de ea mortui · sint · quidam decumbentes / quidamque in remotis agentes / diffinitiuam super hoc · non potuimus promulgare · sentenciam / sed habitis consilio · et tractatu cum nostris predictis fratribus et aliis · iurisperitis · qui aderant / auctoritate / ordinaria ad petitionem ipsius · prepositi · declarauimus et declaramus in hiis scriptis · articulum · super quo · versa · est · contencio / videlicet primum annum · currere · et computari · debere · a die vacationis · siue mortis / vtpote, si decederet in dignitate · positus vel canonicus prima die mensis / tunc sequenti · anno · prima die eiusdem mensis · finitus sit annus / prout notat · ¹Johannes Andree¹ · ²Libro sexto in capitulo "Si propter tua debita" · De rescriptis² · Quapropter · interesse dicimus · et fatemur · prefati · dominj · prepositi / ex parte · fratris · sui · dicti decani vigore · statuti · medietatem · percipere fructuum decanatus · qui · creuerunt in anno / ipsius mortem immediate · sequenti · nec · videtur obstare · si obiciatur, de fructibus · anni, quo defunctus est, cum omnes · illi · de iure spectare noscuntur · ad ipsum / teste Archidyacono³ · in glosa · sua · super capitulo · preallegato · Libri sexti · De rescriptis "Si propter" / vbi · dicitur ⁴"Nota tamen, quod fructus pendentes · pars fundi · esse videntur" Digesta^c, De rei vendicacione · lege · fructus⁴ / Ergo · si non pendent · sed sunt · a · solo separati · non sunt · pars soli / Fructus enim dicuntur · percepti · a bone fidei · possessore · non · solum · si perfecte^d collecti sunt / sed · eciam · cepti · jd est · ita cepti · vt solo continere se desierunt / Digesta⁵ · ⁶De rei vendicacione · "Si eius [...]e"⁶ · Et dicit ⁷Johannes Monachi⁷ super predicto · capitulo · / quinquennium · completum · debere intelligi · quia cum sit fauor impetrantis debet de quinquennio complete intelligi^f / et idem tenet Archidyaconus super dicto capitulo · "Si propter" · Ex quo elicere · possumus · quod · annus, in

quo · talis diuisio fructuum sit fienda · integer requiritur · non · partitus / cum statutum · hoc · preteritum · tempus non respiciat^g sed futurum, vt ⁸-Extra · De constitutionibus capitulo · vltimo⁸ · cum suis concordanciis. Ne igitur in posterum disceptandi · materia · in nostro super hoc · collegio · aliquatenus suscitetur · declaracionem · huiusmodj pro iure deinceps · seruari volumus et p[re]cipimus^h · in nostra ecclesia voce cuiuslibet preterclusa / nisi statutum aliud · in contrarium · inuenerimus a nostris predecessoribus et capitulo editum · et racionabiliter confirmatum · In cuius quidem · nostre declaracionis · euidenciam · sigillorum · nostri ac venerabilis in *Christo* fratris · nostri dominj · Thordonis · episcopi *Strengensensis* · qui · tunc presencialiter affuit · appensione presentem litteram · duximus roborandam · Datum · et actum · anno, die et loco quibus supra ·

På baksidan: Littera domini *Johannis* prepositi *Strængenensis* et canonici *Vpsalensis*
Super medietate post prelatum vel canonicum mortuum per heredes percipienda ·

a v (Uppsala domkyrkas lådsignum, se L. Sjödin i MRA 1939, s. 125–126)

Sigill: nr 1 spetsovalt av ofärgat vax, 8,0 x 5,3 cm (andligt tronsigill, för bättre bevarat ex. se brev 1368 27/9, DS nr 7778): [Si]gillum [Bir]g[eri] D[ei] gracia archie[piscopi] *Vpsalensis*; nr 2 fragment, 4,5 x 3,8 cm, omskriften borta (andligt tronsigill, för bättre bevarat ex. se brev 1379 1/12, DS nr 10067).

^a *Senare delen av ordet svårläst p.g.a. utnött bläck i veck.* ^b *Subjekt och predikat till quod-satsen är nos ... declarauimus et declaramus nedan.* ^c *Förkortat ff ms, jfr Cappelli, Dizionario di abbreviature latine ed italiane, 6. ed., s. 137.* ^d *Ska troligen läsas så; förkortat pfce ms.* ^e *Efter eius 2–3 oläsliga skrivecken. Möjligen kan en bokstav y läsas. Den citerade texten i Dig., De rei vindicatione 6, 1, 78 lyder: Si eius fundi, quem alienum possideres, fructum non coegisti, nihil eius fundi fructum nomine te dare oportet.* ^f *Sista bokstaven svårläst.* ^g *Bokstaven a efter rättelse.* ^h *pcipimus utan förkortningsstreck över första bokstaven p.*

¹⁻¹ *Johannes Andreae (Giovanni d'Andrea), italiensk kanonist, död 1348.* ²⁻² *Corpus iuris canonici (ed. Friedberg 1879), vol. 2, sp. 941 (Lib. Sext. I, tit. III "De rescriptis", cap. 10).* ³ *Syftar på Guido de Baysio, kallad Archidiaconus, ärkedjåkne och kanonist verksam i Bologna, död 1311.* ⁴⁻⁴ *Dig. 6, 1, 44.* ⁵ *D.v.s. en del av den romerska rätten (Corpus iuris civilis), även kallad Pandectae, sammanställd under kejsar Justinianus på 530-talet; se KL XIV: Romersk rätt, sp. 392–396.* ⁶⁻⁶ *Dig. 6, 1, 78.* ⁷⁻⁷ *D.v.s. Johannes Monachus (Jean Lemoine), fransk kanonist, död 1313.* ⁸⁻⁸ *Corpus iuris canonici (ed. Friedberg 1879), vol. 2, sp. 16 (Lib. Extra, tit. II "De constitutionibus", cap. 13).*

10004

1379 juli 21

Rom, i det öppna
galleriet i stadens
ämbetsmannaresidens

Bucius Pauli, son till Bucius Angeli, kejsarlig notarie och borgare i Rom, utfärdar ett notarialinstrument, vari meddelas att följande personer inställt sig den 21 juli 1379 under påven Urban VI:s andra regeringsår i notariens och nedanstående vittens närvaro: Petrus Alexii och Beacius Pauli Crucciolini, två av tre ämbetsmän i staden Roms skattkammare och ställföreträdare för kollegan Cecchus Fulchi som var frånvarande med laga